

บทนำ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรกรณ์ ชีวะตระกูลพงษ์

เงินทุนทางตรงระหว่างประเทศขาเข้า (Inward FDI) เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการผลักดันการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในหลายทศวรรษที่ผ่านมา โดยการไหลเข้าของเงินทุนทางตรงระหว่างประเทศมายังประเทศไทยเริ่มมาจากช่วงการใช้นโยบายการค้าแบบการส่งเสริมการส่งออก (ค.ศ. 1972-1996) ซึ่งได้มีการปรับเปลี่ยนกฎหมายการส่งเสริมการลงทุน (Investment promotion act) โดยให้อำนาจสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (Board of Investment of Thailand: BOI) ในการตัดสินใจโครงการการลงทุนที่จะได้รับการส่งเสริมมากขึ้น รวมถึงเพิ่มสิทธิประโยชน์ที่ผู้ลงทุนจะได้รับ เช่น การงดภาษีนิติบุคคลสูงสุด 8 ปี และการลดภาษีนำเข้าสำหรับเครื่องจักรและวัตถุดิบ

นอกจากนี้ ในช่วงเวลาดังกล่าวยังมีการลงนามในข้อตกลง Plaza Accord ในปี ค.ศ. 1985 ซึ่งทำให้เงินเยนแข็งค่าขึ้นเมื่อเทียบกับเงินดอลลาร์สหรัฐ ประเทศญี่ปุ่นจึงสูญเสียความได้เปรียบในการแข่งขันด้านราคาในตลาด บริษัทข้ามชาติในประเทศญี่ปุ่นจึงจำเป็นต้องเคลื่อนย้ายฐานการผลิตมายังประเทศอื่นที่มีต้นทุนการผลิตที่ถูกลง ซึ่งประเทศไทยเป็นตัวเลือกประเทศแรกๆ สำหรับประเทศญี่ปุ่นในการเข้ามาลงทุน เนื่องจากประเทศไทยมีความสัมพันธ์อันดีกับประเทศญี่ปุ่นมาโดยตลอด และยังมีค่าจ้างที่

ต่ำในช่วงเวลาดังกล่าว รวมถึงมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและการเมือง และมีอัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่ ประเทศไทยจึงเป็นผู้รับเงินทุนทางตรงระหว่างประเทศที่สำคัญ

การเข้ามาของ FDI เป็นแรงผลักดันการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ในหลายทศวรรษที่ผ่านมาโดยเฉพาะ FDI ที่ก่อให้เกิดการส่งออก Jansen (1995) ศึกษาถึงผลกระทบของ FDI ต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยและพบว่า FDI ช่วยส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจผ่านการกระตุ้นการลงทุนภาคเอกชนและการส่งออก กรรกรณ์ย์ ชิวะตระกูลพงษ์และชโยดม สรรพศรี (2555) ได้ศึกษาถึงผลกระทบของ FDI ที่เข้ามาในประเทศไทยและพบว่า FDI ช่วยส่งเสริมการจ้างงาน ผลิตภาพการผลิต และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย Chen และ DeLombaerde (2011) และ Nicolas (2009) พบว่า การลงทุนทางตรงระหว่างประเทศและการเกิดเครือข่ายการผลิตในภูมิภาคเอเชียเป็นปัจจัยหนึ่งในการสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจนับตั้งแต่ปี.ศ. 1990 ในภูมิภาค

อย่างไรก็ตาม จากทฤษฎีการค้าแนวใหม่ซึ่งเป็นการนำเรื่องของสถานที่ตั้งในการผลิตเข้ามาศึกษาร่วมกับการประหยัดต่อขนาดและระยะเพิ่มขึ้นของผลได้เพื่อพิจารณารูปแบบในการค้า เช่น งานศึกษาของ Krugman และ Venables (1995) จะให้ความสำคัญกับผลของการลดลงของต้นทุนทางการค้า เช่น ต้นทุนค่าขนส่ง ต้นทุนในการติดต่อสื่อสาร ภาษี อุปสรรคทางการค้าอื่นๆ ร่วมกับการประหยัดต่อขนาด ที่มีต่อแหล่งที่ตั้งในการผลิต โดยแบ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงในต้นทุนการค้าและแหล่งผลิตสินค้าออกเป็น 2 ประเภทคือ

1) ผลที่เกิดจากตลาดหลัก (Home market effect) จะเป็นผลจากการที่ประเทศหนึ่งมีตลาดสินค้าภายในประเทศใหญ่กว่าประเทศอื่นๆ หากผลได้ดังกล่าวมีความสำคัญมากขึ้น จะทำให้ประเทศที่มีขนาดตลาดภายในประเทศใหญ่เป็นผู้ผลิตสินค้าดังกล่าว และส่งออกไปขายยังต่างประเทศด้วยเพื่อประโยชน์จากการประหยัดต่อขนาดซึ่งบางครั้งจะเรียกปรากฏการณ์ดังกล่าวว่า ผลจากการรวมตัว (Agglomeration effect)

2) แรงหนีจากศูนย์กลาง (Centrifugal forces) หมายถึงผลที่เกิดขึ้นเมื่อต้นทุนการค้าลดลงไปมาก ประเทศผู้ผลิตจึงต้องไปดึงแรงงานมาจากภาคส่วนอื่น เช่น ภาคการเกษตร มาทำงานในภาคการผลิต ส่งผลให้ประสิทธิภาพการผลิตลดลง และความแตกต่างทางค่าจ้างระหว่างประเทศจะเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งการแข่งขันของตลาดในประเทศที่เพิ่มสูงขึ้น ทำให้เกิดการกระจายการผลิตไปยังต่างประเทศเพื่อได้ประโยชน์จากค่าจ้างที่ถูกลง และเข้าสู่ตลาดที่มีการแข่งขันน้อยกว่า

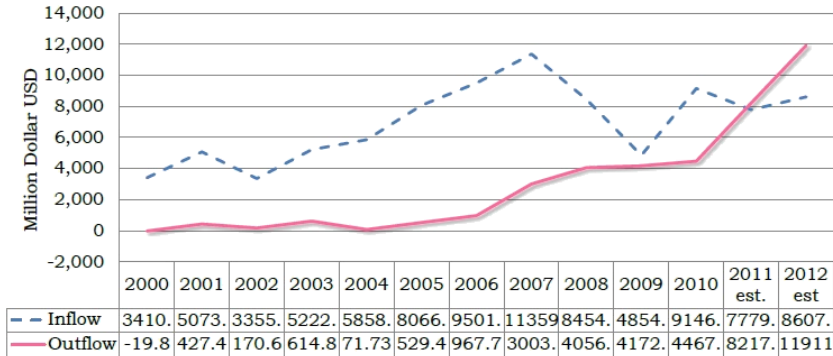
ผลจากการรวมตัวและแรงหนีจากศูนย์กลางที่สืบเนื่องจากการลดลงของต้นทุนทางการค้า ทำให้เกิดทฤษฎีที่เรียกว่า “ศูนย์กลาง-ปริณทล” (Core-periphery) กล่าวคือ ระยะเวลาที่ต้นทุนทางการค้าสูง แต่ละประเทศจะทำการผลิตสินค้าเอง แต่เมื่อต้นทุนทางการค้าลดลงจะทำให้การผลิตย้ายมาที่ประเทศศูนย์กลางและส่งออกไปยังประเทศอื่น (ปริณทล) เนื่องจากผลที่เกิดจากตลาดหลัก และหากต้นทุนทางการค้ายังคงลดลงไปเรื่อยๆ จะทำให้ผลที่เกิดจากแรงหนีจากศูนย์กลางมีมากกว่าผลที่เกิดจากตลาดหลัก ซึ่งทำให้การผลิตย้ายจากประเทศศูนย์กลางไปยังประเทศปริณทลเพื่อให้ได้ประโยชน์จากค่าจ้างที่ถูกกว่าในประเทศศูนย์กลาง

ทฤษฎีศูนย์กลาง-ปริณทลสามารถใช้อธิบายลักษณะการเคลื่อนย้ายเงินทุนทางตรงระหว่างประเทศของบริษัทข้ามชาติในภูมิภาคเอเชีย หรือที่เรียกว่า “แบบจำลองห่านบิน (Flying geese)” ที่เสนอในงานศึกษาของ Kojima (1973) โดยงานศึกษาของ Aminianet et al.(2007) ซึ่งให้เห็นว่าปรากฏการณ์ห่านบินเกิดขึ้นในช่วงทศวรรษที่ 1960s เมื่อเงินทุนทางตรงระหว่างประเทศจากประเทศญี่ปุ่นเคลื่อนย้ายไปประเทศอุตสาหกรรมใหม่อัน ได้แก่ สิงคโปร์ ฮองกง เกาหลีใต้ และได้หวัน ซึ่งทำให้ประเทศเหล่านี้พัฒนาขึ้นมาเป็นประเทศอุตสาหกรรม หลังจากนั้นประเทศเหล่านี้ได้สูญเสียความได้เปรียบในการผลิตสินค้าในประเทศจากต้นทุนการผลิตที่เริ่มสูงขึ้น ทำให้เงินทุนทางตรงระหว่างประเทศทั้งจากญี่ปุ่นและประเทศเหล่านี้เคลื่อนย้ายออกไปยังฐานการผลิตใหม่ที่มีต้นทุนต่ำกว่า อัน ได้แก่ มาเลเซีย ไทย และอินโดนีเซีย ซึ่ง Hiratsuka (2006) คาดการณ์ว่าปรากฏการณ์ห่านบินกำลังจะเกิดขึ้นกับประเทศในอาเซียนทั้ง 3 ประเทศเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาถึงเงินทุนทางตรงระหว่างประเทศที่ไหลออก (outward FDI) จากประเทศไทยจะพบว่าประเทศไทยมีระดับการพัฒนาของ outward FDI ที่ช้ากว่าประเทศอื่นๆ ที่มีระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ใกล้เคียงกัน โดยประเทศไทยมีระดับ outward FDI เพิ่มขึ้นนับจากช่วงต้นทศวรรษที่ 1990s ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายลดการควบคุมเงินทุน (capital control) แต่ outward FDI ของประเทศไทยลดลงอย่างมากหลังเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินในภูมิภาคเอเชียในช่วงปี ค.ศ. 1997แต่การลงทุนทางตรงระหว่างประเทศของประเทศไทยเริ่มกลับมาเพิ่มสูงขึ้นเป็นอย่างมากในช่วง 3-4 ปีที่ผ่านมาดังแสดงในรูปที่ 1.1

รูปที่ 1. 1: สถิติเงินลงทุนทางตรงระหว่างประเทศของประเทศไทย

หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ที่มา: UNCTAD, Statistics Section and World Investment Report 2013

การที่ประเทศไทยมีระดับการพัฒนาของการออกไปลงทุนในต่างประเทศ รวมถึงนโยบายการส่งเสริมการออกไปลงทุนที่ช้ากว่าประเทศอื่นๆ ที่มีระดับการพัฒนาเท่ากัน อาจส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในอนาคตได้ Ohno (2009) ชี้ให้เห็นว่า outward FDI เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (NIEs) ดั้งเดิม เช่น ไต้หวัน เกาหลี สามารถพ้นจากกับดักรายได้ระดับกลาง (middle income trap) มาเป็นประเทศพัฒนาแล้วได้ นอกจากนี้ในงานศึกษาของ Masron และ Shahbudin (2010) ยังแสดงให้เห็นว่าโดยทั่วไปแล้วระดับ GDP และ outward FDI มักมีความสัมพันธ์ในทางบวก ยกเว้นในกรณีของประเทศไทยนับจากช่วงหลังวิกฤตการณ์ทางการเงินในปีค.ศ. 1997 เป็นต้นมา

โดยประเทศไทยมีปัจจัยทั้งภายในและภายนอกหลายประการซึ่งทำให้ประเทศไทยมีความจำเป็นต้องผลักดัน outward FDI อันประกอบไปด้วย

1) ข้อตกลงความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทยและประเทศในภูมิภาค เช่น ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ASEAN+3 ASEAN+6 ซึ่งมีการรวมความร่วมมือด้านการลงทุน (Investment provisions) ไว้ จึงเป็นช่องทางที่ประเทศไทยจะได้ประโยชน์จากการส่งเสริม outward FDI

2) การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศไทยเข้าสู่สังคมสูงวัยซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงานในอนาคต

3) การปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นของค่าแรงและต้นทุนการผลิต ทั้งจากนโยบายภายในประเทศ เช่น นโยบายค่าแรงขั้นต่ำ 300 บาท และจากปัจจัยภายนอกประเทศ เช่น ราคาน้ำมันที่เพิ่มสูงขึ้น

4) การเปิดประเทศที่มากขึ้นของกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง โดยเฉพาะเมียนมาร์ เวียดนาม ลาว และกัมพูชา ซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้านกับประเทศไทย รวมถึงยังเป็นประเทศที่มีทรัพยากรเป็นจำนวนมากและมีค่าแรงต่ำ จึงสร้างโอกาสในการลงทุนให้กับนักลงทุนในประเทศไทย

5) การขาดแคลนแรงงานระดับปฏิบัติการในหลายอุตสาหกรรม เช่น อุตสาหกรรมประมงแปรรูป ทำให้มีแรงกดดันในการย้ายฐานการผลิตมากขึ้น รวมถึงอุตสาหกรรมที่สูญเสียความสามารถในการแข่งขัน เช่น สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม เฟอร์นิเจอร์ไม้ และเครื่องหนัง

6) Outward FDI ยังเป็นการสร้างโอกาสในการขยายตลาดไปยังประเทศที่เข้าไปลงทุน รวมถึงสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากข้อตกลงด้านการค้าและการอำนวยความสะดวกทางการค้าที่ได้จัดทำขึ้นภายในอนุภูมิภาคและภูมิภาค เช่น ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) และ กลุ่มประเทศอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS) ผ่านการสร้างฐานการผลิตร่วมระหว่างประเทศ

โดยประเทศไทยเริ่มมีนโยบายการส่งเสริมการออกไปลงทุนภายใต้การทำงานของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ซึ่งมีการปรับปรุงแบบนโยบายสนับสนุนการลงทุนให้เข้ากับบริบทและการพัฒนาของประเทศไทยในปัจจุบัน ผ่านแผนการส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศของไทยโดยการจัดตั้งศูนย์พัฒนาการลงทุนไทยในต่างประเทศ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) และการกำหนดให้การลงทุนขาออกเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์ของ BOI ในร่างยุทธศาสตร์การส่งเสริมการลงทุนในระยะเวลา 5 ปี (พ.ศ. 2556-2560)

อย่างไรก็ตาม นโยบายการส่งเสริมการออกไปลงทุนของประเทศไทยยังจำกัดอยู่ที่การให้ความช่วยเหลือทางด้านข้อมูลกับผู้ที่ออกไปลงทุนเป็นหลัก โดยยังไม่มียุทธศาสตร์การให้แรงจูงใจด้านภาษี หรือนโยบายแรงจูงใจอื่น ๆ เช่น ด้านเงินทุน ให้กับผู้ที่ออกไปลงทุน ซึ่งแตกต่างกับประเทศอื่นๆ ที่มีระดับการพัฒนาด้าน outward FDI ในระดับที่สูง เช่น สิงคโปร์ ฮองกง ญี่ปุ่น จีน และเกาหลี

ดังนั้น หนังสือเล่มนี้จะเป็นการรวบรวมงานวิจัยภายใต้ชุดโครงการประสานงาน การศึกษาเงินลงทุนทางตรงระหว่างประเทศขาออกของประเทศไทย ระยะที่ 1 และระยะที่ 2 ซึ่งทำการศึกษาประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับการออกไปลงทุนในต่างประเทศของประเทศไทยในเชิงมหภาค ทั้งสถานการณ์การลงทุนในปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการออกไปลงทุน ปัจจัยที่กำหนดการออกไปลงทุน นโยบายการส่งเสริมการออกไปลงทุนของประเทศไทยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ในอาเซียน รวมถึงผลกระทบของการออกไปลงทุนในต่างประเทศทั้งต่อเศรษฐกิจของประเทศในระดับมหภาคและต่อผลการดำเนินงานของกิจการ เพื่อนำไปใช้ประกอบการวางนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการออกไปลงทุนในต่างประเทศของประเทศไทย

หนังสือเล่มนี้จะประกอบไปด้วยงานวิจัย 4 บท ดังต่อไปนี้

- 1) ปัจจัยที่กำหนดเงินทุนทางตรงระหว่างประเทศขาออก: กรณีศึกษาเปรียบเทียบประเทศไทยกับประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย
- 2) เงินทุนทางตรงระหว่างประเทศขาออกและการขยายตัวทางเศรษฐกิจของไทย
- 3) Implications of outward foreign direct investment policy
- 4) ปัจจัยกำหนดการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ: การวิเคราะห์ในระดับสถานประกอบการในภาคอุตสาหกรรมไทย

1.1 ปัจจัยที่กำหนดเงินทุนทางตรงระหว่างประเทศขาออก: กรณีศึกษาเปรียบเทียบประเทศไทยกับประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย

ในบทนี้ ผู้เขียนจะทำการศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันของเงินทุนทางตรงระหว่างประเทศขาออกของประเทศไทย ปัญหาและอุปสรรคในการลงทุนในต่างประเทศของประเทศไทยโดยเฉพาะในกรณีของประเทศลาว กัมพูชา เมียนมาร์และเวียดนาม รวมถึงปัจจัยที่ทำให้เงินทุนทางตรงระหว่างประเทศขาออกของประเทศไทยอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์ และนโยบายที่สองประเทศดังกล่าวใช้ในการส่งเสริมการลงทุนทั้งนี้เพื่อจะได้ทราบถึง แนวทางในการวางนโยบายด้านเงินลงทุนทางตรงระหว่างประเทศขาออกของประเทศไทย

ในส่วนของสถานการณ์การออกไปลงทุนของประเทศไทย ในอดีตที่ผ่านมา มีการออกไปลงทุนยังต่างประเทศในระดับที่ต่ำมาก และเพิ่งมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเป็นอย่างมากใน 3 ปีที่ผ่านมาหากพิจารณารายละเอียดของเงินลงทุนทางตรงระหว่างประเทศขาออกของประเทศไทย จะพบว่า ประเทศไทยมีการออกไปลงทุนในธุรกิจเหมืองแร่มาก

ที่สุด ตามมาด้วยภาคอุตสาหกรรมการผลิตโดยเฉพาะในอุตสาหกรรมอาหารและปิโตรเคมี และภาคบริการ โดยเฉพาะบริการทางการเงินและประกันภัย บริการที่เกี่ยวข้องกับโรงแรมและร้านอาหาร และบริการค้าปลีกและซ่อมบำรุง

หากพิจารณาจากประเทศผู้รับทุนของประเทศไทยแล้วจะพบว่า กลุ่มประเทศอาเซียนเป็นประเทศผู้รับทุนที่สำคัญที่สุดของประเทศไทยตามมาด้วยประเทศฮ่องกง จีน สหภาพยุโรป และสหรัฐอเมริกา โดยในกลุ่มประเทศอาเซียน ผู้รับทุนที่สำคัญของประเทศไทยคือ ประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย เวียดนาม และเมียนมาร์ และมีอัตราการเพิ่มขึ้นของการออกไปลงทุนในประเทศลาวและกัมพูชาอย่างเห็นได้ชัด จึงนับได้ว่ากลุ่มประเทศ CLMV นับว่าเป็นประเทศที่มีศักยภาพสูงในการเข้าไปลงทุนจากประเทศไทย เนื่องจากข้อได้เปรียบทางภูมิศาสตร์ที่ประเทศไทยมีพรมแดนติดกับทุกประเทศ ซึ่งทำให้ผู้เขียนเลือกกลุ่มประเทศ CLMV มาใช้เป็นกรณีศึกษาเชิงลึก

เมื่อพิจารณาถึงแรงผลักดันและแรงดึงดูดในการเข้าไปลงทุนในกลุ่มประเทศ CLMV จะพบว่าปัจจัยสำคัญที่ผลักดันและดึงดูดการเข้ามาลงทุนคือปัจจัยการผลิตโดยเฉพาะแรงงาน ทักษะ การแสวงหาตลาดเติบโตใหม่ รวมถึงการใช้สิทธิประโยชน์ที่ประเทศเหล่านี้ได้รับ เช่น GSP

ในส่วนของปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจะพบว่า อุปสรรคและปัญหาที่สำคัญที่ผู้ประกอบการพบในการออกไปลงทุนในกลุ่มประเทศ CLMV คือปัญหาเกี่ยวกับความไม่แน่นอนและความไม่ชัดเจนของกฎระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนและธุรกิจ โครงสร้างพื้นฐาน เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า ที่ยังไม่เพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรมการผลิต การเปลี่ยนแปลงนโยบายของประเทศบ่อยครั้ง และการขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะ

เมื่อทำการศึกษานโยบายการส่งเสริมการออกไปลงทุนในต่างประเทศของไทย เปรียบเทียบกับประเทศในกลุ่มอาเซียนด้วยกันอย่างสิงคโปร์และมาเลเซีย จะพบว่าประเทศไทยยังคงมีนโยบายการส่งเสริมการลงทุนที่ดีเยี่ยมกว่า โดยเฉพาะการไม่มีนโยบายแรงจูงใจทางภาษีและมีใช้ภาษีอื่นๆ เช่น ความช่วยเหลือทางด้านเงินทุนและเบี้ยประกันความเสี่ยงทางการเมือง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ภาครัฐจะต้องนำไปขบคิดว่าเป็นประเทศไทยควรมีนโยบายแรงจูงใจดังกล่าวหรือไม่ โดยในบทนี้ผู้เขียนได้เสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการออกไปลงทุนในต่างประเทศของประเทศไทย

1.2 เงินทุนทางตรงระหว่างประเทศขาออกและการขยายตัวทางเศรษฐกิจของไทย

ในบทนี้ ผู้เขียนจะพิจารณาผลกระทบของการออกไปลงทุนในต่างประเทศกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจและตัวแปรทางเศรษฐกิจอื่นๆ โดยเฉพาะในกรณีของประเทศไทย ซึ่งวิธีการศึกษาที่ใช้ในบทนี้จะใช้ทั้งวิธีกาตัดขวาง (panel data) และ อนุกรมเวลา (time series) เพื่อหาผลกระทบของ OFDI ต่อการเติบโตของเศรษฐกิจไทย

วิธีกาตัดขวางเน้นไปที่การศึกษาผลกระทบของการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศในแถบเอเชีย ข้อมูลภาคตัดขวางจึงประกอบไปด้วยข้อมูลจากสองกลุ่มประเทศในเอเชีย กลุ่มแรกประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ ประเทศไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และกลุ่มที่สองคือประเทศอื่นในเอเชียใต้แก่ประเทศจีน ญี่ปุ่น เกาหลี ฮองกง ไต้หวัน และสิงคโปร์ ข้อมูลภาคตัดขวางอยู่ในช่วงเวลา 1980 – 2013 ซึ่งผลการศึกษาพบว่า OFDI มีผลทางบวกต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจในกลุ่มหลังมากกว่ากลุ่มแรก เมื่อพิจารณาผลกระทบของ OFDI ต่อการขยายตัวของ GNP พบว่าสำหรับกลุ่มประเทศ ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ OFDI ไม่มีต่อการขยายตัวของ GNP และในทำนองเดียวกัน สำหรับกลุ่มประเทศ จีน ญี่ปุ่น เกาหลี ฮองกง ไต้หวัน และสิงคโปร์ OFDI ไม่มีผลต่อการขยายตัวของ GNP

การศึกษารายการผลกระทบของการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศต่อการลงทุนในประเทศพบว่า สำหรับ สำหรับกลุ่มประเทศ ประเทศไทย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย ผลกระทบของ OFDI ต่อ การลงทุนในประเทศ ให้ผลที่ยังสรุปไม่ได้ ในขณะที่ประเทศจีน ญี่ปุ่น เกาหลี ฮองกง ไต้หวัน และสิงคโปร์ OFDI ไม่มีผลกระทบต่อขยายตัวของการลงทุน

สำหรับการวิเคราะห์แบบอนุกรมเวลา (time series analysis) ในบทนี้จะเป็นการศึกษาผลกระทบของการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของประเทศไทยมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย ใช้ข้อมูลช่วงเวลา 1990 – 2013 ซึ่งผลการศึกษาพบว่า การเพิ่มขึ้นของ OFDI ในประเทศไทยจะเพิ่ม GDP ของประเทศไทยทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ในส่วนของการศึกษาผลกระทบของการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของไทย ต่อ GNP พบว่าในระยะสั้น OFDI ไม่มีผลกระทบต่อ GNP แต่จะมีผลทำให้ GNP ของประเทศไทยเพิ่มขึ้นในระยะยาว สำหรับผลกระทบของการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของไทยต่อการลงทุนในประเทศ จากการศึกษาพบว่า OFDI จะทำให้การลงทุนในประเทศของประเทศไทยเพิ่มขึ้นทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งจากผลการศึกษาที่ได้ อธิบายได้

ว่าผลกระทบของ OFDI ต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจไทยมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย

1.3 Implications of outward foreign direct investment policy

งานศึกษาในบทนี้จะเป็นการพิจารณาผลของการออกไปลงทุนในต่างประเทศต่อผลประกอบการของธุรกิจในระดับสถานประกอบการ โดยอาศัยข้อมูลจากบริษัทมหาชนของประเทศไทยที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยระหว่างปี ค.ศ. 1990-2012

ผลการศึกษาพบว่า การค้าระหว่างประเทศมีผลเชิงบวกต่อผลประกอบการของบริษัท ในขณะที่การออกไปลงทุนในต่างประเทศมีความสัมพันธ์กับผลประกอบการของบริษัทในลักษณะของตัว s กลับหัว (inverted s curve) กล่าวคือ ในระยะแรกที่มีการเริ่มออกไปลงทุน บริษัทจะมีผลประกอบการที่ดีขึ้น และหากยังเพิ่มการออกไปลงทุน ผลประกอบการจะลดลงมา และค่อยเพิ่มอีกครั้งเมื่อเพิ่มการลงทุนขึ้นไปอีก และเมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลประกอบการของธุรกิจกับจำนวนสถานประกอบการในต่างประเทศจะพบว่าความสัมพันธ์ดังกล่าวจะอยู่ในลักษณะของตัว u กลับหัว (inverted u curve) กล่าวคือ การเพิ่มจำนวนสาขาในต่างประเทศจะทำให้ผลประกอบการของธุรกิจดีขึ้นเมื่อยังมีจำนวนสาขาไม่มาก และจะทำให้ผลประกอบการลดลงเมื่อจำนวนสาขามากแล้ว

นอกจากนี้ งานศึกษาในบทนี้ยังได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่ออกไปลงทุนกับผลประกอบการของธุรกิจ แต่ยังไม่พบความสัมพันธ์จากข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

1.4 ปัจจัยกำหนดการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ: การวิเคราะห์ในระดับสถานประกอบการในภาคอุตสาหกรรมไทย

งานศึกษานี้จะเป็นการศึกษาถึงลักษณะการออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศและปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของสถานประกอบการในประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิของสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ กระทรวงอุตสาหกรรมที่ได้ทำการสำรวจบริษัทต่างๆ ในปี พ.ศ. 2547 และ 2550 คลอบคลุมบริษัทจำนวน 1,255 และ 1,043 แห่ง ใน 9 ภาคอุตสาหกรรมในประเทศไทย

ผลการศึกษาพบว่า เหตุผลหลักในการเลือกประเทศที่ออกไปลงทุนของบริษัทที่ออกไปลงทุน ได้แก่ แรงงานราคาถูก ตลาดสินค้าขนาดใหญ่ คุณภาพแรงงาน และภาษีที่ต่ำ สำหรับปัจจัยที่ส่งผลบวกต่อการตัดสินใจลงทุนโดยตรงในต่างประเทศคือ ความเป็น

บริษัทมหาชน จำนวนโรงงานในประเทศ จำนวนพนักงาน การเป็นผู้ส่งออก อายุ สัดส่วน การถือหุ้นโดยต่างชาติ และขนาดสินทรัพย์ถาวร โดยปัจจัยสุดท้ายมีผลเชิงลบซึ่งอาจมาจากกรณีที่บริษัทที่ลงทุนโดยตรงในประเทศของไทยส่วนมากเป็นบริษัทที่เน้นใช้แรงงานมากกว่าเน้นใช้ทุน

สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อสัดส่วนการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศต่อการลงทุนทั้งหมดจะประกอบไปด้วย สัดส่วนการส่งออกจะเพิ่มสัดส่วนการลงทุน ในขณะที่การมี ยี่ห้อเป็นของตนเอง การเพิ่มขึ้นของจำนวนผลิตภัณฑ์ และการวิจัยและพัฒนาจะเป็นผลเชิงลบต่อสัดส่วนการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าบริษัทที่ออกไปลงทุนในต่างประเทศมักเป็นลักษณะของการแสวงหาทรัพยากรราคาถูกมากกว่าการเป็นบริษัทที่มีจุดแข็งด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม

ในส่วนของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกรูปแบบการลงทุนในต่างประเทศนั้น พบว่าระดับการศึกษาที่ลดลงจะเพิ่มโอกาสในการออกไปลงทุนในหน่วยผลิต ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาก่อนหน้านี้ กล่าวคือเหตุผลของการออกไปลงทุนในต่างประเทศจะมาจากการแสวงหาทรัพยากรราคาถูก สอดคล้องกับการวิเคราะห์การลงทุนหน่วยผลิตตามประเทศผู้รับทุนซึ่งพบว่ามีการลงทุนในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนามากกว่าประเทศที่พัฒนาแล้ว

ดังนั้น ผลการศึกษาในบทนี้จะสะท้อนให้เห็นถึงปัจจัยสำคัญที่ทำให้สถานประกอบการไทยออกไปลงทุนในต่างประเทศจะมาจากแรงผลักดันจากการแสวงหาทรัพยากรราคาถูกเป็นหลัก และรูปแบบการลงทุนมักจะเป็นบริษัทที่มีเทคโนโลยีในระดับที่ไม่สูงและมีการพัฒนานวัตกรรมไม่มาก

กล่าวโดยสรุปแล้ว งานวิจัยในหนังสือเล่มนี้ จะฉายภาพรวมที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่กำหนดการออกไปลงทุนในต่างประเทศ และผลกระทบที่เกิดขึ้นของประเทศไทย ทั้งในมิติของประเทศและระดับสถานประกอบการ ซึ่งการวิเคราะห์ทั้งสองมิติจะได้ภาพที่สอดคล้องกัน กล่าวคือปัจจัยที่สำคัญในการผลักดันให้ประเทศไทยออกไปลงทุนจะมาจากแรงผลักดันด้านการแสวงหาแรงงานและทรัพยากรเป็นหลัก โดยมีปัจจัยด้านตลาดและสิทธิประโยชน์ทางภาษีรองลงมา ในขณะที่ผลของการออกไปลงทุนในต่างประเทศจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ และผลประกอบการของกิจการ งานวิจัยในหนังสือเล่มนี้ยังเปรียบเทียบให้เห็นถึงความแตกต่างของนโยบายการส่งเสริมการออกไปลงทุนของประเทศไทยและต่างประเทศ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการวางนโยบายในด้านดังกล่าวของประเทศไทยต่อไปในอนาคต